

УДК 351.753

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/405-406

Грина ДРОК

т.в.о. завідувача навчально-наукової
лабораторії з дослідження
проблем превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, ЗАРЕЄСТРОВАНОЇ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Актуальність обраної тематики дослідження обумовлена масовістю надходження вогнепальної зброї з прифронтових та окупованих територій, а також відсутністю нормативно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї, зареєстрованої на окупованій території України. У своєму дослідженні спираємося на чинні нормативно-правові акти та відпрацьовану за два роки повномасштабного збройного конфлікту практику відповідних підрозділів, зокрема у Дніпропетровській області, яка є прифронтовою і часто стикається з порушенням правил обігу вогнепальної зброї.

Насамперед слід наголосити, що від початку збройного конфлікту у 2022 році в автоматичному порядку вся вогнепальна зброя, яка була зареєстрована на окупованій території, заносилася у реєстрах Національної поліції до категорії «кримінальна зброя». Відповідно, після потрапляння на територію України будь-який обіг такої зброї був обмежений (тобто таку зброю не можна продати, носити, використовувати тощо). Виявлення поліцейськими у особи такої зброї загрожує їй настанням кримінальної відповідальності.

Водночас дана норма не узгоджена з положенням про продовження дозволів на носіння зброї на термін дії воєнного стану. Так, 18.03.2022 наказом МВС України № 195 [1] встановлено, що під час дії воєнного стану в Україні строк дії дозволів, визначених наказом МВС України від 21.08.1998 № 622 [2], продовжується на період до 10 днів після припинення або скасування дії воєнного стану в Україні. Проте продовження строку дії дозволів у сфері обігу зброї, пристроїв і вибухових матеріалів здійснюється уповноваженими підрозділами Національної поліції України за зверненням громадян України, уповноважених представників юридичних осіб. Не автоматично, що інколи не розуміють власники зброї.

Зміст положення п. 12.5 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів [2] в частині переліку документів, які має пред'явити власник до органів поліції для ререєстрації зброї, працівники поліції доводять шляхом проведення роз'яснювальної роботи із власниками зброї, строк дії дозволів яких завершується. Наприклад, дільничні офіцери поліції – під час планових перевірок власників зброї, поліцейські, які несуть службу на блок-постах та виявляють таких власників, тощо.

Якщо з окупованої території була вивезена вогнепальна зброя, що вже була занесена до категорії «кримінальна зброя», то власник має звернутися до відділу контролю за обігом зброї територіального управління Національної поліції за місцем його реєстрації або будь-якого іншого такого відділення. Найчастіше такі особи мають юридичний статус – внутрішньо переміщена особа [3]. Факт внутрішнього переміщення особи підтверджується довідкою про взяття на облік, що діє безстроково, окрім виключень, визначених законодавцем [3]. Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи на період наявності підстав. У разі зміни місця проживання власник протягом 30 календарних днів подає в порядку, визначеному пунктом 1.5 глави 1 розділу I вказаної вище інструкції, заяву та витяг із реєстру територіальних громад про нове задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування) [2].

Особова справа власника, яка ведеться в паперовій формі, надсилається до органу

(підрозділу) поліції за новим місцем проживання, а в функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи МВС (далі – ЄРЗ) вноситься інформація про нове місце зберігання зброї, основних частин зброї, пристроїв. У разі вилучення зброї у випадках, передбачених законодавством, добровільної її здачі до органу (підрозділу) поліції, її продажу, смерті власника, припинення обліку предметів і матеріалів з підстав, передбачених відповідною інструкцією, особова справа здається в архів, про що в ЄРЗ робиться відповідний запис [2].

Під час офіційного звернення власника зброї, який вивіз її з окупованої території, до підрозділу Національної поліції рекомендуємо оформити таку дію, як добровільну здачу вогнепальної зброї, що не передбачає відповідальності для власника такої зброї. Наголосимо, що з 03.04.2022 скасовано відповідальність у разі добровільної здачі зброї, бойових припасів та вибухівки [4].

Після цього рекомендовано поліцейським відділу контролю за обігом зброї направити власника до територіального науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України. Серед завдань таких центрів – відстрілювання вогнепальної зброї та огляд її технічного стану, інші роботи у межах компетенції, а також надання інших платних послуг [5]. Направлення власника до територіального науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України для проведення експертного дослідження на предмет справності вогнепальної зброї, переробки або зміни вогнепальної зброї відбувається коштом власника. Така дія має бути застосована поліцейськими з метою з'ясування, чи не зазнала конструктивних змін вогнепальна зброя у період, коли вона перебувала на окупованій території.

Після цього особа має підтвердити наявність підстав для отримання вогнепальної зброї та подати новий пакет документів для отримання дозволу на володіння, носіння вогнепальної зброї.

Відпрацьований алгоритм дій поліцейських у ситуаціях, коли особа переміщає на територію України вогнепальну зброю, яка була зареєстрована на окупованій території, є максимально наближеним до тих умов, в яких перебуває держава, її чинної нормативно-правової бази, а також є оптимальним шляхом попередження вчинення такими особами правопорушень. Вважаємо за необхідне доопрацювання викладеного вище алгоритму дій та закріплення його у відомчих нормах права з метою надання йому статусу обов'язковості.

1. Про продовження строку дії дозволів у сфері обігу зброї, пристроїв та вибухових матеріалів під час дії воєнного стану в Україні : наказ МВС України від 18.03.2022 № 195. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-22#Text>.

2. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.

4. Про внесення зміни до статті 263 Кримінального кодексу України щодо скасування відповідальності у випадках добровільної здачі зброї, бойових припасів, вибухових речовин або пристроїв : Закон України від 24.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2150-20#Text>.

5. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 03.11.2015 № 1343. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.